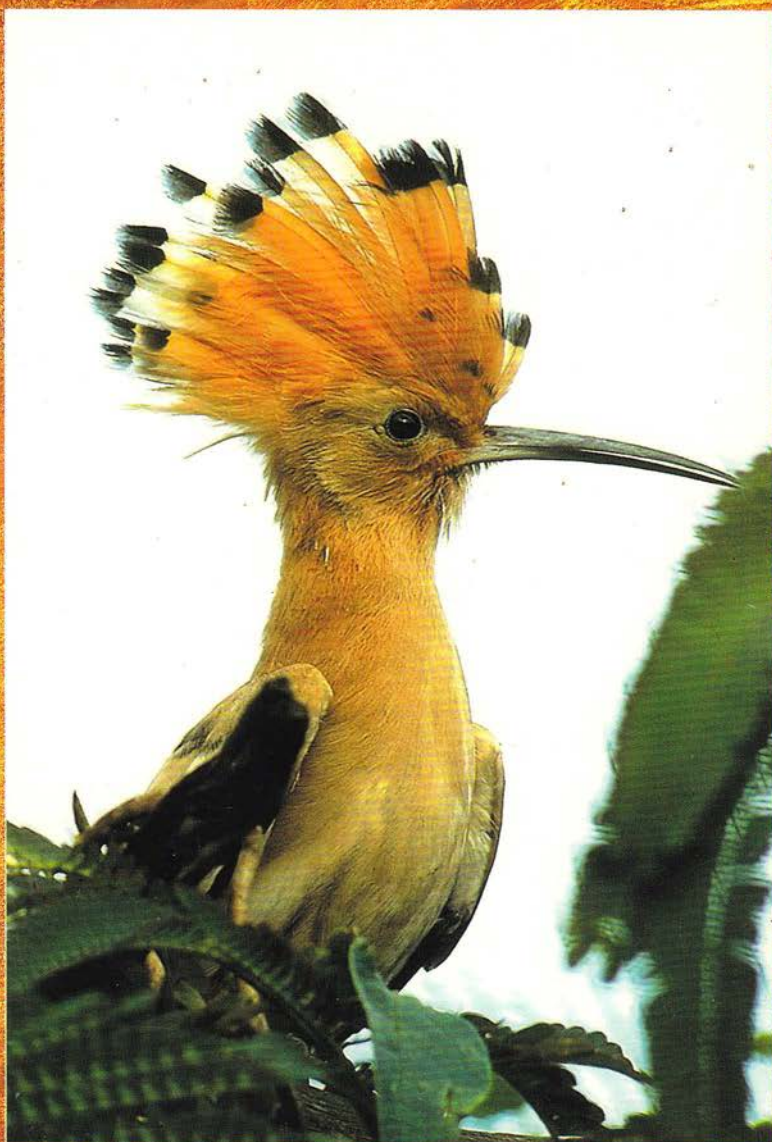

AVIORNIS

INTERNATIONAL

februari 2009

tweemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor 2300 Turnhout 1
erkenning: P2A6022

nr 205
36e jaargang

Foto: W. Kreykes

De hop en de ijsvogel

door Erik Wevers (NL)

Deze twee vogelsoorten zijn wel de meest exotisch uitziende vogels die we in België en Nederland kunnen zien rondvliegen. Het zijn tevens vogels die omgeven zijn door vele mythen en legenden. De wijziging in de vogelwet, jaren geleden, zorgde er voor dat we deze vogels nu ook in volièremilieu kunnen en mogen houden. Het blijken tolerante en rustige vogels te zijn die met een beetje moeite prima te houden en goed te kweken zijn. Een beschrijving van beide vogelsoorten laat ik achterwege omdat de foto's voor zich spreken.

Bij de hop is er geen uiterlijk verschil tussen man en pop waarneembaar. Laten seksen moet dus uitsluitend geven. De hop wordt ongeveer 28 cm groot.

Bij de ijsvogel, die ongeveer 17 cm groot wordt, is het geslachtsonderscheid wel duidelijk. De man heeft een geheel donker grijszwarte snavel en het vrouwtje heeft een orangerode vlek aan de basis van de ondersnavel. Jonge ijsvogels hebben een lichte vlek op het uiteinde van de snavel en de pootjes zijn nog niet geheel op kleur: bruinzwart in plaats van rood.

De hop heeft vele bijnamen, zoals drekhaan en stinkhop. Dit komt doordat de hop in de broedtijd bij gevaar uit de vergrote stuitklier een onaangename, stinkende vloeistof kan spuiten, als afweermiddel tegen nestrovers. Bij tamme volièrevogels valt dit gedrag erg mee.

De ijsvogel heet hoogstwaarschijnlijk zo omdat vroeger de winters strenger waren en hij zich dan goed liet zien, bijvoorbeeld bij door de mens gemaakte wakken in het ijs, de enige plek waar de vogel nog vis kon vangen, de mens trouwens ook. Zo wordt de link vogel-ijs dus gelegd? De Oude Grieken hingen een dode ijsvogel op omdat men dacht dat dit hielp tegen de bliksem. Hij speelt ook een rol in een beroemde Griekse mythe met uiteraard de liefde als onderwerp. Ook in de rest van Europa werd de ijsvogel beschouwd als vogel van voorspoed en geluk. Tevens mocht de ijsvogel als één van de eerste vogels de ark van Noah verlaten. De ijsvogel was de lievelingsvogel van Willem van Oranje en Koningin Wilhelmina. De hop en de ijsvogel worden dus al lang bewonderd.

De hop (*Upupa epops*)

De naam 'hop' is een klanknabootsing van het geluid van de mannetjeshop. Ik ga dat hier niet proberen weer te geven op papier, dat lukt toch niet (zie Bert Visscher, Voor ons hoeft het niet). Af en toe laten hoppen ook wat zacht gekrijs horen, maar al met al is het geen vogel die je voor de zang hebt, wat in ieder geval inhoudt dat de burens van deze vogels geen last hebben.

De hop is in de natuur geen zeldzame vogel en komt in enkele ondersoorten verspreid voor in Europa, Azië en Afrika. Het uiterlijk van de vogel is fantastisch.

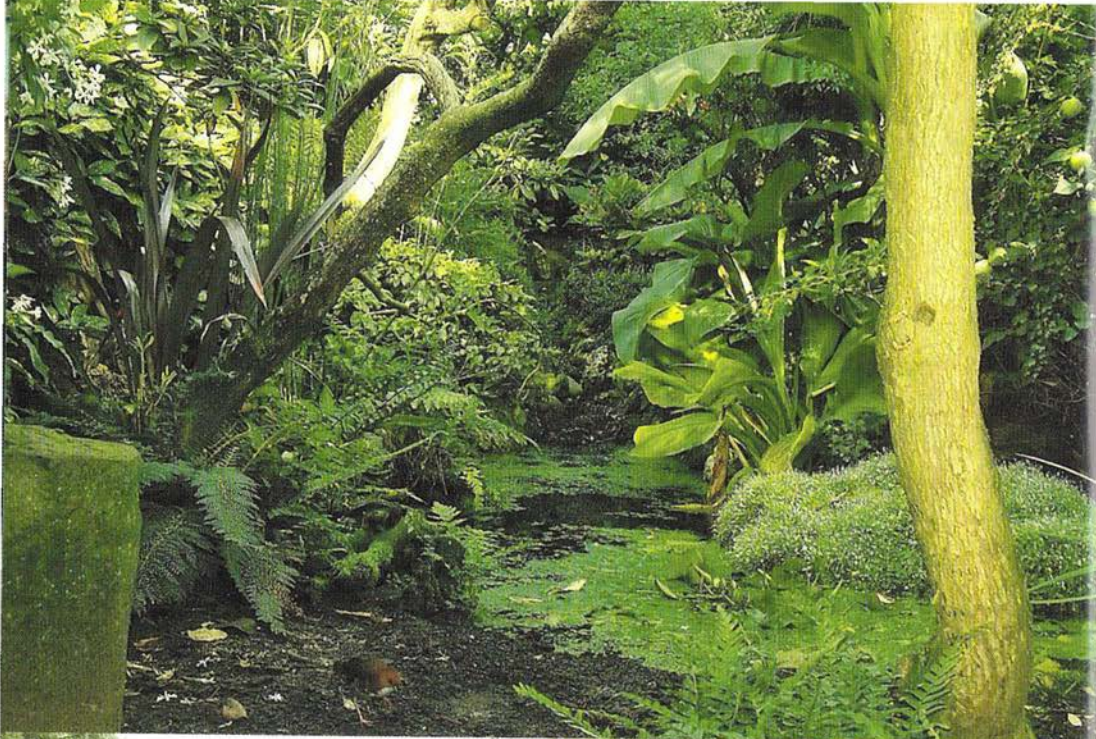

Foto: W. Kreykes

Als hij vliegt, lijkt hij op een enorme vlinder. Onder andere om die reden zou ik deze vogels in een grotere volière houden. Klein kan wel, maar je doet jezelf en vooral de vogels daarmee tekort. Het meest karakteristieke aan het uiterlijk van de hop is zijn lange, dunne snavel en zijn werkelijk prachtige kuif. Die kuif wordt gelukkig vaak opgezet. Bij iedere beweging en rondvlucht in mijn volière wordt de kuif getoond. Het is bij mij de enige manier om de vogels uit elkaar te houden. Het vlekkenpatroon op de kuif is bij beide vogels namelijk verschillend.

Hoppen drinken nooit water en halen dus al hun vocht uit hun voedseldieren. Tevens baden ze nooit in water, maar ze zijn werkelijk dol op een zandbad. Ze eten ook alleen maar levende insecten en bij mij ook af en toe de gedroogde insecten uit de insectenpaté. Waar ze ook dol op zijn, zijn stronken en ander hout dat al wat vermolmd of verrot is, zodat ze met hun lange, dunne snavel er in op zoek kunnen gaan naar voedsel.

Het voedsel zoeken gebeurt meestal op de grond, en ze kunnen daarmee uren zoet zijn, vooral als ze, zoals bij mij, een natuurlijk ingerichte volière met stenen, stronken, boomschors en bladhumus tot hun beschikking hebben.

De vogels moeten kunnen beschikken over een liefst vorstvrij nachthok, maar in ieder geval een droge plek beschut tegen weer en wind. Dat hoppen nooit tam zouden worden, zoals vaak beschreven, ligt vooral aan de vogelliefhebber zelf en het soort volière dat hij heeft. Ik vind ze niet echt geschikt voor een standaardvolière van bijv. 2 x 1,5 x 2 m (l x b x h). Ze moeten zich kunnen terugtrekken in de beplanting en in een wat grotere volière met beplanting weten ze dat en gedragen zich dan ook veel rustiger. In mijn volière (14 x 8 x 3 m) met heel veel beplanting komen ze tijdens het voedsel zoeken tot op zo'n anderhalve meter afstand van de plek waar ik met eventuele vogelvisite altijd zit. Dit deden ze al een paar dagen nadat ik ze aangeschaft had.

De hop is niet kieskeurig als het om een nestplaats gaat: een holle boom, een uilen-nestkast, bij liefhebbers in Limburg zelfs op de grond in een eendennestkast. Het zijn dus wel holenbroeders. De geproduceerde ontlasting blijft voor een gedeelte in het nest liggen, wat niet al te fris ruikt. Hoppen gebruiken geen nestmateriaal. Nestcontrole wordt meestal goed toegelaten en het vrouwtje blijft meestal vanaf het eerste ei op het nest zitten, dit totdat de jongen 10 à 14 dagen oud zijn. Zij wordt dan gevoerd door het mannetje. Dit is een klein beetje te vergelijken met wat neushoornvogels doen. De broedtijd bedraagt ongeveer 18 dagen. Een legsel bestaat meestal uit ongeveer 7 eieren. Doordat het vrouwtje vaak al bij het eerste ei begint te broeden, komen de jongen op verschillende tijdstippen uit. Houd hiermee rekening bij het ringen! Ringen kan met diameter 4,5 mm, ongeveer op de zesde dag. Na ongeveer 24 dagen verlaten de jongen het nest en worden dan nog zo'n 14 dagen gevoerd. Vaak beginnen hoppen al snel weer aan een volgend legsel. De eieren zijn voor een vogel van die grootte erg klein, te vergelijken met de eieren van een mus.

Foto: fam. Bouten

De ijsvogel (*Alcedo atthis*)

De ijsvogel is een vogel die er erg tropisch uitziet. Hij kan echter goed tegen de kou, maar niet tegen de gevolgen ervan. Echt strenge winters zijn fnuikend voor de ijsvogelstand. In Nederland bestond de ijsvogelpopulatie in 1975 uit 275 tot 300 broedparen. In 1976, na een strenge winter, bleven hiervan nog 90 tot 140 broedparen over. In 2002 waren er al weer 550 tot 600 broedparen. Als hovenier die natuurlijke tuinen aanlegt, gebeurt het mij de laatste jaren dan ook regelmatig dat klanten opgewonden vertellen dat ze een ijsvogeltje bij hun vijver hebben gezien, heel vaak ook bij mensen in een grote stad. Als ijsvogel is het dan ook slimmer om die domme, opvallend gekleurde goudvisjes te vangen, die meestal in een erg heldere vijver rondzwemmen, dan ergens langs de kant van een modderige sloot te zitten wachten op zo'n schuw, bruin visje dat zich niet zo makkelijk zal laten pakken.

Ook de ijsvogel heeft, net als de hop, een erg groot verspreidingsgebied dat zich uitstrekt over Europa, Azië en Afrika. De Belgische en Nederlandse ijsvogels zijn meestal standvogels. Door ons milieubewustzijn de laatste jaren gaat het steeds beter met onze inheemse natuur. Vooral vogels doen het erg goed. Zo dus ook met de hop en de ijsvogel. In 1995 ging in Nederland Project Ijsvogel van start en 2009 is in Duitsland het jaar van de ijsvogel. Het weer laten meanderen van sloten en rivieren, minder mest en gif, dit alles is positief voor hun voortbestaan.

Ook de ijsvogel heeft bijnamen zoals sluiswachter en ieshop. Het geluid dat hij voortbrengt is te verwaarlozen. De levensverwachting van de vogels is in de natuur

erg laag, gemiddeld 2 jaar. In gevangenschap moet 10 à 15 jaar mogelijk zijn. De toekomst zal leren of dit klopt, aangezien deze vogels pas een jaar of wat in volières mogen gehouden worden.

De vogels graven in de natuur een gang van 40 à 100 cm in een steile oeverwand met aan het einde een nestkamer. In een volière kunnen we een kluit van een wat grotere boom gebruiken of zelfs van hout, zand en klei een nestwand fabriceren. Er zijn zelfs nestkasten speciaal voor ijsvogels te koop (Schwegler, Duitsland). Er worden 6 tot 8 ronde, witte eieren gelegd. Het nest bevat net als bij de hop geen nestmateriaal. Ook net als bij de hop zijn er veel eieren en meerdere broedrondes in een seizoen. Beide ouders bebroeden de eieren ongeveer 18 dagen. De jonge ijsvogels verlaten het nest na ongeveer 25 dagen en worden nog een korte tijd bijgevoerd. Beide vogelsoorten hebben deze voortplantingstactiek nodig omdat het de jongen moeite kost te leren voor zichzelf te zorgen.

De jongen worden na ongeveer 7 dagen geringd met diameter 3,5 mm.

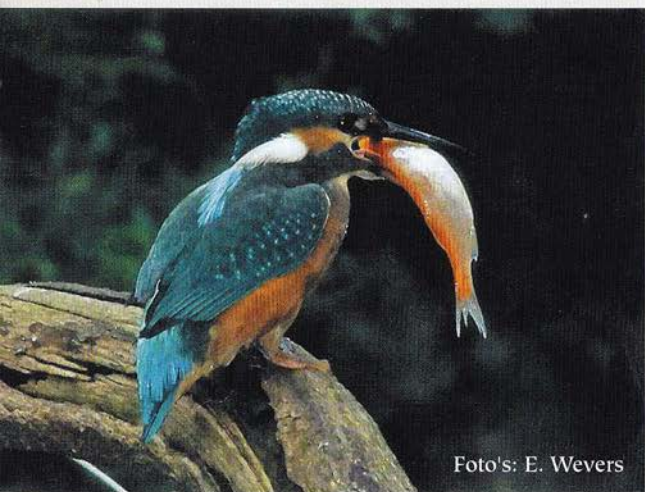
In de natuur sneuvelen 75 tot 80 % van de jongen al in hun eerste jaar! Bij ijsvogels alleen al zo'n 13 % door aanvaringen met ruiten. De meeste jongen verhongeren of verdrinken al snel na het uitvliegen.

De oudervogels en hun jongen eten voornamelijk vis, en aan de grootte van de gevangen vis is goed te zien hoe snel de jongen groeien. In gevangenschap eten ze ook dode vis zoals sprot en spiering, tot ongeveer 9 cm groot. Af en toe eten ze ook libellenlarven, kikker-visjes of kleine kikkers. Bij mij eten ze ook buffalo- en meelwormen.

Door het eten van dergelijke prooidieren produceren ijsvogels, net als uilen, braakballen. Voor ons, vogelliefhebbers, is levende vis voeren het mooiste omdat het geweldig is om dit van dichtbij te zien, vooral als je, zoals bij mij, bij de vogels in de volière zit. De beelden die je kent van een schuwe ijsvogel uit een natuurfilm zie je dan in je eigen volière, vlak voor je neus. Een unieke ervaring om dit te mogen zien en meemaken.

Ijsvogels zijn zeer slimme vogels en leren snel dat ze van hun verzorger niets te vrezen hebben. Mijn eerste ijsvogel ging na één dag al op een

Foto's: E. Wevers

meter van mij af zitten en stoorde zich niet aan mij. Net als bij de hop is een ijsvogel absoluut niet geïnteresseerd in andere vogels. Ze zijn dus prima te combineren met bijv. fazanten, duiven of eenden.

Een paartje hoppen kan men het gehele jaar samen houden, bij ijsvogels is dit echt onmogelijk, hoe groot de volière ook is. Omdat ze in de natuur een groot territorium nodig hebben vanwege het voedselaanbod, gedragen ze zich in een volière ook agressief tegenover elkaar, hoeveel voedsel er ook aanwezig is. Na de broedtijd, die ongeveer van april tot september loopt, moeten ze absoluut van elkaar gescheiden worden. Ook de jongen worden na een paar weken al agressief benaderd en moeten gescheiden worden van hun ouders. De jongen onderling bij elkaar plaatsen gaat ook maar goed gedurende een korte periode. Zorg dus voor voldoende speelruimte i.v.m. dit gedrag.

Een ijsvogel weegt ongeveer 40 gram en moet per dag ongeveer 30 gram voedsel binnenkrijgen. Betrek deze verhouding op jezelf en je begrijpt dat de ijsvogel zich niet kan veroorloven coulant te zijn tegenover soortgenoten. Hij moet wel territoriaal zijn, anders verhongert hij. We zien dezelfde relatie tussen vogels en voedsel bij kolibries.

Levende vis is dus het leukst om te voeren en het gezondst voor de ijsvogel. Alles wat ze nodig hebben zit er in. Bij diepvriesvis moet wel bijgevoerd worden door bijv. de vis te bestrooien met o.a. gemalen eendenvoer of bijv. stuifmeelkorrels en Spirulina. Ook kunnen deze producten verstopt worden in de vis zelf, omdat de vogels hun prooi toch in één keer doorslikken. Dit alles is nodig omdat bij het

proces van vis invriezen bepaalde vitamines afnemen of verdwijnen. Ook kunnen bij het ontdooien van vis processen plaatsvinden die de voedingswaarde van de vis negatief beïnvloeden. De diepvriesvis even blancheren en dan pas voeren kan eventuele bijwerkingen op lange termijn voorkomen.

Al met al is het dus geweldig dat we heden ten dage deze bijzondere vogels van dichtbij kunnen meemaken. De Nobelprijswinnaar prof. dr. Konrad Lorenz, die zich o.a. veel met vogelstudies bezighield, schreef reeds in het begin van de 20ste eeuw dat het erg onverstandig zou zijn als overheden het houden van bepaalde diersoorten zouden verbieden. De relatie tussen mens en natuur zou zo steeds meer vervagen. Ons besef voor en de bescherming van die natuur zou de mens niet meer zo interesseren als we die natuur enkel en alleen van de tv of uit een boek zouden kennen. Het kunnen en mogen houden van bijv. hop en ijsvogel als zijnde Europese cultuurvogels, verplicht ons dan ook dit goed en volgens de regels te doen waarbij voor overheden en liefhebbers het belang van het dier voorop moet staan, denk daarbij aan ringmaten etc. Het zou dan ook mooi zijn als sommige liefhebbers van vogels hun energie zouden steken in het houden van dit soort vogels i.p.v. het houden en kweken van bastaarden, kruisingen en onnatuurlijke mutaties. Dat geldt, vind ik persoonlijk, voor alle soorten vogelliefhebbers, dus liefhebbers van bijv. Aviornis-vogels, vruchten- en insecteneters, Europese cultuurvogels, kromsnavels etc. Ik wil uiteraard niemand het houden van grote bekere winnende kanaries verbieden, maar door het houden van in de natuur voorkomende soorten, kunnen wij, vogelliefhebbers, zelfs bijdragen aan het behoud van een soort, zoals bijv. de Balispreeuw, de Hawaïgans enz. Tegenover overheden en natuurbeschermingsorganisaties komen we zo ook een stuk positiever over.

Als je nu de hop en de ijsvogel als voorbeeld zou nemen, dan kunnen er theoretisch binnen een paar jaar in België en Nederland meer hopen en ijsvogels in volières voorkomen dan in de natuur. Bij bijv. een strenge winter zou men, onder begeleiding van overheden en natuurbeschermingsorganisaties, volièrevogels weer in de natuur kunnen loslaten om het verlies aan dode vogels aan te vullen. Vogelliefhebbers een beetje als 'ark van Noah', net als dierentuinen zich in de media ook zo profileren. Deze taak kan bij dit soort vogels dan ook nooit door die dierentuinen uitgevoerd

Foto: fam. Bouten

worden. Omdat dit soort dieren nooit grote publiekstrekkingen worden, zal er niet in geïnvesteerd worden, en tevens zijn er veel minder dierentuinen dan er vogel-liefhebbers zijn. Dus kunnen er bij dierentuinen nooit grote aantallen van dit soort vogels gehouden worden. Dit is wel een vereiste om de genetische variatie te behouden. Bij de verspreiding van één soort vogel over vele liefhebbers is de kans op een fatale ziekte voor de soort ook nooit een groot probleem.

Samen kunnen we er echt aan werken om iets te betekenen voor onze natuur. Dus geniet van uw hobby met koffie erbij of een glas fris met ijsklontjes en Haagse hopjes. Want genieten van de natuur is één van de grootste schatten van het leven. Intussen krijg ook jij vast een hele erge aanval van geluk! Kwaak, Erik Wevers.

D&G

Seaducks

Gaverssesteenweg 226
9800 Deinze

tel: +32 472/942.816

e-mail: diétrich@seaducks.eu
www.seaducks.eu

*Pluimveevoeders
Vijvertechniek*

openinguren:
elke dag van 17 tot 19 uur
woensdag van 13 tot 19 uur
zaterdag van 9 uur tot 19 uur
zondag van 9 uur tot 12 uur

Charnwood

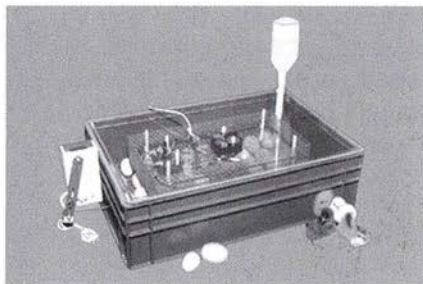
Broedmij houdt uw hobby betaalbaar!

Meer dan 20 jaar combineren wij een betaalbare prijs met een uitstekende kwaliteit.

Ons aanbod

- Diverse thermometers, vochtmeters, thermostaten, schouwlampen en nog veel meer.
- Kunstmoeders en keramische lampen voor de kuikenopfok.
- Verschillende soorten en merken broedmachines (Therbo en Brinsea).

Vraag onze gratis folder of ga naar onze website:
www.broedmij.nl

broedmij

Pasteurweg 3

7741 LB Coevorden (NL)

Tel. 0524-582414 Fax 0524-582330

E-mail: info@broedmij.nl